

нерівності в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / Н. Ф. Ржевська. – 2013. – С. 109-114. – Режим доступу: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/3079/3025>

4. Єсімов С. С. Вплив інформаційного права на процес реформування суспільних відносин в Україні / С. С. Єсімов. – 2016. – С. 15-21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/User/Downloads/vnulpurn_2016_850_5.pdf

УДК 123.1:340.1(043.2)

Рудковська О.В., спеціаліст,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна
Шуляк О.В., студент магістратури,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

СВОБОДА У ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИХ КОНЦЕПЦІЯХ

Розуміння сутності свободи є основоположною категорією юриспруденції, яка спирається на загальне світосприйняття, уявлення про закономірності існування природи та суспільства. У науковій літературі обґрунтовано багатоманітність визначень свободи, що обумовлено значною кількістю підходів до розуміння цієї категорії, її походження, взаємодія з державою, суспільством і окремою людиною, а також особливими рисами та ознаками, які покладаються в основу її концептуального визначення. Кожна історична епоха характеризується наявністю особливого розуміння свободи та аналізом взаємозв'язку права й свободи, що є одвічною проблемою соціального самовизначення людства. Ще з античних часів значна увага була сконцентрована на питаннях свободи, права та закону, однак лише в епоху пізнього Середньовіччя (Відродження) і в Новий час ця категорія стала самостійним об'єктом дослідження, здебільшого в контексті вчення про природне право. Саме філософами грецьких міст-держав вперше зверталася увага на такі категорії, як «політична свобода», «громадянські права», «рівність людей». Проблема свободи в античній філософії ставилася найчастіше в обговоренні правочинності рабства. Основне значення виразу «бути вільним» в ті часи – «не бути рабом». Античне право визнавало свободу не універсальною цінністю, а привілеєм вільних громадян [1, с. 118]. Найвідомішими філософами, що зробили значний внесок у розвиток поняття свободи, були Платон та Аристотель. Давньогрецькі ідеї вплинули на розвиток римської правової думки. Епоха Пізнього Середньовіччя обґрунтувала інше бачення проблеми свободи. Свободу розуміли як безперешкодне розкриття здібностей особистості в

усіх сферах суспільства. Найбільш відомим представником політичного вчення епохи Відродження був Нікколо Макіавеллі, який критикував католицизм за те, що він формує невільну людину. Гуманісти епохи Відродження відійшли від догматичного середньовічного типу філософствування і поставили в центр світогляду людину, закликали людину бути творцем самої себе і навколишнього світу, тобто бути вільною. Природно-правові концепції Нового часу тлумачили свободу як абсолютну цінність, як підставу права і пізнання, як основоположну передумову природних прав людини, що має невідчужуваний характер. Представниками цієї епохи були Дж. Локк, Т. Гоббс, Б. Спіноза та ін. Науковий підхід до проблеми свободи визначив появу перших вчень про свободу як пізнану необхідність. Свободу стали розуміти як еволюційний процес саморозвитку людини в історії, процес модифікації свободи. Новий час став часом зародження лібералізму, який стверджував базисними, природними і невід'ємними правами людини право на життя, свободу особистості і власність. Значне місце ідеї свободи відводиться у філософсько-правових поглядах Шарля Луї де Монтеск'є, який вважав, що свобода є правом робити все, що дозволено законами. Одними із найважливіших джерел впливу на формування світогляду українського народу, розуміння свободи та волі в українському суспільстві були творчість Г.С. Сковороди (кожна людина все своє життя має дбати про свою індивідуальну, внутрішню свободу) та Т.Г. Шевченка (сприймав свободу як серце, яке бунтує проти неправди, несправедливості, проти зла, проти поневолення особистості на рівні духовному, моральному, релігійному, фізичному та соціальному) [2, с. 97]. Ураховуючи чималу кількість підходів щодо філософського трактування свободи, слід зазначити головне – людство завжди високо її цінило. Свободу і тепер вважають однією з головних цінностей будь-якого суспільства, але поряд із тим очевидно, що існування суспільства без права так само є неможливим. Відповідно постає цілком закономірне питання про співіснування права та свободи. Головним принципом, який визначає зв'язок права та свободи члена суспільства, є їх загальна обумовленість об'єктивними закономірностями суспільного розвитку, а також комплексом об'єктивних потреб суспільства в цілому та особистості зокрема. За Г. Гегелем, право виступає формою об'єктивного існування свободи. У правовій державі для людини мають створюватися умови для реалізації нею своєї юридичної свободи, однак свобода «досить складна і для розуміння, і тим паче для практичного втілення у формах, нормах, інститутах, процедурах і відносинах суспільного життя. У своєму русі від несвободи до свободи і від одного ступеня свободи до її більш високого ступеня люди і народи не мають ні природжених навиків свободи, ні ясного розуміння майбутньої свободи» [3, с. 224]. Отже, як висновок можна стверджувати, що сучасне розуміння свободи ґрунтується на ідеї

природного права, а ступінь свободи соціальної людини завжди пов'язаний з тими чи іншими формами права, які регулюють окремі сфери суспільних відносин – економічні, політичні, трудові, сімейні і т. д. Право, відображаючи певний історичний ступінь розвитку людства, виступає показником розвитку свободи людини у суспільстві і є по суті своєрідною логікою цінностей, що визнаються і висуваються цим суспільством.

Література

1. Козловський А.А. Право як пізнання: вступ до гносеології права / А.А. Козловський; М-во освіти України; Чернів. держ. ун-т ім. Ю. Федьковича. – Чернівці: Рута, 2011. – 295 с.

2. Філософія права: підруч. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. — Харків: Право, 2015. – 208 с.

3. Загальна теорія держави і права: (основні поняття, категорії, прав. конструкції та наук. концепції): навч. посіб. / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 400 с.

УДК 340:004(043.2)

Тихомиров О. О., к.ю.н., доцент,
Національна академія Служби безпеки України, м. Київ, Україна

ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЯК ГАРАНТІЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Ідея осмислення інформаційно-правової культури набуває надзвичайної актуальності не тільки в умовах нових інформаційних відносин, а й в контексті традиційних проблем правової культури, що посилюються з глобалізацією, становленням інформаційного суспільства в поєднанні з демократизацією, розвитком інформаційного простору, зростанням інформаційного навантаження в житті кожної конкретної людини.

Інтенсифікація інформаційних обмінів та розширення комунікативних можливостей в усіх сферах соціальної діяльності неминуче позначається на процесах правового регулювання. Впровадження інформаційних технологій забезпечує більш швидку і ефективну правову комунікацію, відповідно, потоки правової інформації у правовому просторі кожного суб'єкта права збільшуються, що вимагає розвитку здатностей адекватним чином реагувати на такі зміни.

Із виходом у 2018 році монографії «Інформаційна культура в Україні: правовий вимір», підготовленої в Науково-дослідному інституті інформатики і права НАПрН України за загальною редакцією одного з фундаторів інформаційного права України – К. І. Беякова, вже не можна